

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane obejmują informacje z obszaru ochrony zdrowia w publicznych i niepublicznych jednostkach opieki zdrowotnej, z wyłączeniem jednostek resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych, a także ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę przemian w systemie opieki zdrowotnej stanowią:

- 1) ustawa z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 14, poz. 89, z późniejszymi zmianami), na mocy której mogą być tworzone **publiczne i niepubliczne** zakłady opieki zdrowotnej;
- 2) ustawa z dnia 5 VII 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 151, poz. 1217, z późniejszymi zmianami), na mocy której pielęgniarka lub położna może wykonywać indywidualną praktykę albo indywidualną praktykę specjalistyczną, po uzyskaniu zezwolenia właściwej, ze względu na miejsce wykonywania praktyki, okręgowej rady pielęgniarek i położnych;
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 136, poz. 857, z późniejszymi zmianami), na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**;

- 4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 164, poz. 1027, z późniejszymi zmianami) z mocą obowiązującą od dnia 1 X 2004 r., w miejsce ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia z dnia 23 I 2003 r.

3. Dane o **pracownikach medycznych** obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w głównym miejscu pracy. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Lekarzy, pielęgniarki, położne oraz farmaceutów wykazano łącznie z osobami odbywającymi staż podyplomowy.

4. **Porady udzielone** przez lekarzy i lekarzy dentystrów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej wykazano łącznie z poradami udzielonymi w ramach praktyk lekarskich, a także w izbach przyjęć szpitali ogólnych. W 2000 r. porady ambulatoryjne obejmują porady refundowane przez kasy chorych (środki publiczne), jak i opłacane przez pacjentów (środki niepubliczne). Od 2009 r. nie uwzględniają działalności orzeczniczej lekarzy medycyny pracy.

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL HELP

General notes

1. The data presented in this chapter within the scope of health care include information concerning public and non-public activities of the health care services, excluding health care service of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior as well as health care in prisons.

2. The legal bases of changes in the health care system are:

- 1) the Law on Health Care Facilities, dated 30 Aug 1991 (uniform text Journal of Laws 2007 No. 14, item 89, with later amendments), on the basis of which **public and non-public** health care facilities can be established;
- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 5 Jul 1996 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 151, item 1217, with later amendments), on the basis of which a nurse or midwife may establish an individual practice or individual specialized practice after obtaining the appropriate permit from the respective district council of nurses and midwives;
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 Dec 1996 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 136, item 857, with later amendments), on the basis of which **individual medical practices, individual specialized medical practices and group practices** are established. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**;

- 4) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 Aug 2004 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 164, item 1027, with later amendments) with the effect from 1 Oct 2004, in place of the Law on Common Insurance in the National Health Fund, dated 23 Jan 2003.

3. Data regarding **medical personnel** include persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work in main workplace. These persons are counted once regardless of the time worked.

Doctors, nurses, midwives and pharmacists were listed together with interns.

4. **Consultations provided** by doctors and dentists within the scope of out-patient health care are presented together with consultations provided within the framework of medical practices as well as in admissions of general hospitals. In 2000 out-patient consultations include consultations refunded by health fund (public funds) as well as paid by patients (non-public funds). Since 2009 they do not include medical certification activities of occupational medicine doctors.

5. Informacje o szpitalach podano łącznie z filiami szpitali; oznacza to, że filie te nie są wykazane jako odrębne zakłady, a dane o ich działalności zaliczono do macierzystego szpitala.

6. Dane o łóżkach w szpitalach oraz pozostałych zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o łóżkach w szpitalach ogólnych nie obejmują miejsc dziennego pobytu, a ponadto do 2007 r. – miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

7. W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 VII 2004 r. (Dz. U. Nr 170, poz. 1797) z późniejszymi zmianami. Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, naczyniową, onkologiczną, plastyczną, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, urologię, chirurgię szczękowo-twarzową i kardiochirurgię; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im środki farmaceutyczne i materiały medyczne. Dane nie obejmują zakładów o profilu psychiatrycznym.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim naturalne surowce i właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz. U. Nr 191, poz. 1410, z późniejszymi zmianami; za 2005 r. – ustawa z dnia 25 VII 2001 r., Dz. U. Nr 113, poz. 1207, z późniejszymi zmianami) obejmują jednostki zgłoszone do systemu ratownictwa (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe) oraz świadczenia zdrowotne w nagłych przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia (z wyjątkiem zachorowań) udzielone przez zespoły ratownictwa medycznego i lotnicze pogotowie ratunkowe w miejscu zdarzenia.

Szpitalne oddziały ratunkowe od 29 III 2007 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 15 III 2007 r. (wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej).

11. Działalność aptek i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271, z późniejszymi zmianami).

Apteki ogólnodostępne nie obejmują aptek szpitalnych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, które działają na potrzeby tych zakładów.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Punkt apteczny może być prowadzony przez farmaceutę z rocznym stażem lub technika farmaceutycznego z trzyletnim stażem pracy w aptekach ogólnodostępnych.

5. Information regarding hospitals is given together with hospital branches; i.e. these branches are not listed as separate facilities, and data concerning their activity are included in the main hospital.

6. Data regarding beds in hospitals and other in-patient health care facilities concern permanent beds in patient wards (fully equipped) either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding beds in general hospitals do not include places in day wards and moreover until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

7. Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 16 Jul 2004 (Journal of Laws No. 170, item 1797) with later amendments. Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, vascular surgery, oncological surgery, plastic surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, oral and maxillofacial surgery as well as cardiosurgery; communicable diseases wards – monitoring-communicable diseases wards.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as assure them pharmaceutical agents and medical materials. Data do not include facilities with psychiatric profile.

9. Health resort treatment includes services rendered by hospitals and sanatoria using in the treatment, rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 Sep 2006, Journal of Laws No. 191, item 1410, with later amendments; data for 2005 – the Law dated 25 Jul 2001, Journal of Laws No. 113, item 1207, with later amendments) include units reported to the rescue system (emergency medical services, hospital emergency wards, medical air rescue) and health care services rendered by emergency medical services and medical air rescue in emergency situations with risk to life or health (except cases of illness) in the place of occurrence.

Hospital emergency wards since 29 Mar 2007 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 15 Mar 2007 (earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities).

11. The activity of pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by the Pharmaceutical Law, dated 6 Sep 2001 (uniform text Journal of Laws 2008 No. 45, item 271, with later amendments).

Public pharmacies do not include hospital pharmacies in in-patient health care facilities, which operate for the needs of these.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. Pharmaceutical outlet can be managed by pharmacists with one-year's work experience or pharmaceutical technician with three-years' work experience in public pharmacies.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Kłasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

13. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami).

Placówka zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z usługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Wyróżnia się placówki:

- **interwencyjne** – zapewniające na czas trwania sytuacji kryzysowej doraźną opiekę i wychowanie, kształcenie dostosowane do wieku i możliwości rozwojowych, przygotowujące diagnozę dziecka i jego sytuacji rodzinnej oraz ustalające wskazania do dalszej pracy z dzieckiem,
- **rodzinne** – tworzące wielodzietną rodzinę, umożliwiające całodobową opiekę i wychowanie np. licznemu rodzeństwu, zapewniające kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych,
- **socjalizacyjne** – zapewniające całodobową opiekę, wychowanie i kształcenie oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb dziecka, zapewniające zajęcia korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym – odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne,
- **wielofunkcyjne** – zapewniające dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie poprzez realizację zadań przewidzianych dla placówki: wsparcia dziennego, interwencyjnej i socjalizacyjnej, a także łączące dzienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka,
- **wsparcia dziennego** – działające w najbliższym środowisku dziecka, wspierające funkcje opiekuńcze rodziny, w tym:
 - opiekuńcze – prowadzone w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego,
 - specjalistyczne – realizujące program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w tym terapię pedagogiczną, psychologiczną, rehabilitację, resocjalizację.

14. Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

15. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami).

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1 Jan 1997 (ICD-10 Revision).

13. Care and education centres for children and young people are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362, with later amendments).

Centre provides the child with 24-hour permanent or temporary care and upbringing as well as meets the child's living and developmental needs, including emotional, social and religious, and provides also the use of treatment benefits and education reserved on the basis of separate regulations.

Such centres are differentiated:

- **intervention** – providing for the period of a crisis situation immediate care and upbringing as well as education adapted to age and developmental abilities, diagnosing the child and the child's living conditions as well as recommending the further course of working with the child,
- **family** – forming numerous family, providing 24-hour care and upbringing of e.g. numerous siblings as well as education and compensating for the developmental and school retardation,
- **socialization** – providing 24-hour care, upbringing and education as well as satisfying the child's essential needs, providing such activities as: corrective, compensatory, speech-therapy, therapeutic compensating for the lack of upbringing in the family and preparing for social life and providing disabled children with appropriate rehabilitation and specialized activities,
- **multipurpose** – providing daytime and 24-hour care and upbringing by realization of activities anticipated for day-support, intervention and socialization centres, as well as combining daytime and 24-hour therapeutic, intervention and socialization activities directed to the child and the child's family,
- **day-support** – operating in the immediate vicinity of the child, supporting the family in its protective functions, including:
 - care – carried out in the form of special interests groups, after-school clubs, clubs and childcare centres helping children to overcome school difficulties and to organize free time,
 - specialized – realizing psychocorrective and psychoprotective programme, including pedagogical and psychological therapy, rehabilitation, resocialization.

14. Foster family provides care and upbringing of the child deprived completely or partly of parental care.

15. Data regarding social welfare homes and facilities are related to the institutions managed by: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362, with later amendments).

16. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się do 30 IV 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 29 XI 1990 r. (tekst jednolity Dz. U. 1998 Nr 64, poz. 414, z późniejszymi zmianami), od 1 V 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 175, poz. 1362, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń pieniężnych zalicza się m.in.:

- **zasiłek stały** – wypłacany jest z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności,
- **zasiłek okresowy** – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,
- **zasiłek celowy** – przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

16. Data on social assistance benefits until 30 Apr 2004 are presented according to the Law on Social Help, dated 29 Nov 1990 (uniform text Journal of Laws 1998 No. 64, item 414, with later amendments), from 1 May 2004 according to the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2009 No. 175, item 1362, with later amendments), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made. Monetary assistance includes i.a.:

- **permanent benefit** – paid on account of the total incapacity to work due to age or disability,
- **temporary benefit** – entitled to a person or a family on account of long-term illness, disability, unemployment, possibility of keeping or getting the right to benefits from other systems of social security,
- **appropriated benefit** – granted in order to fulfil necessary existential needs, to cover part or all expenses for health benefits, to buy food, fuel, clothing, essential household articles, to make small renovations and repair in dwellings, to cover funeral cost. It can be granted to a person or a family that incurred losses in result of a random incident, a natural or ecological disaster.